Häiriö?
Näkökulmia työrauhan säröihin koulussa

Maija Lanas & Tomi Kiilakoski (toim.)

(2022) Vastapaino

Kirja käsittelee erilaisia kouluympäristöissä ja -yhteisössä ilmeneviä häiriöiksi koettuja ilmiöitä liittyen esimerkiksi ryhmän toimintaan, kiusaamiseen, tarkkaavaisuushäiriöihin, rasismiin, vertaissuhteisiin ja aikuisen tulkintoihin jo varhaiskasvatusikäisten lasten käyttäytymisestä.

Kirja on viidentoista eri kirjoittajan koostama kriittinen paketti, joka haastaa yleisen tavan paikantaa koulussa tapahtuvat häiriöt useimmiten yksittäisten oppilaiden käytökseen, taustaan tai persoonaan. Katse kohdistetaankin kouluun ja sen normeihin, toimintakulttuuriin, stereotypioihin ja yhteiskuntamme ongelmiin ja myös paljolti lasten ja aikuisten välisiin valtasuhteisiin. Kirjan mukaan häiriö ei ole yksittäisessä ihmisessä, vaan ilmenee ihmisten välillä.

KIRJATIIVISTELMÄ OKLA1029 ANNA HUTTUNEN

“Haastava, häiriö, huono, ongelma”

Kirjan myötä tulee hyvin pohtineeksi sitä, millä perusteella jokin mielletään häiriökäytökseksi tai häiritseväksi toiminnaksi tai jopa häiritseväksi olemiseksi. Keskiössä ovat koulujen ja jo varhaiskasvatuksen normit ja käytösodotukset, jotka eivät kuitenkaan toteudu yhdenvertaisesti kaikkien oppilaiden kohdalla tai heitä kohtaan. Odotuksista on paljon käsityseroja myös niitä valvovien keskuudessa.

Itselleni kirjasta jäi eniten ajatuksia koskien valtasuhteita. Teksteissä oli hyviä esimerkkejä suorastaan mielivaltaisista odotuksista ja vaatimuksista, joita esimerkiksi jotkut opettajat vaalivat, sokeastikin. Oli hyvin sanottu, että jotkin oppilaiden ajatukset ja toiminnat näyttäytyvät opettajille suorastaan järjettöminä, joten heille voi tulla turhan suuri tarve kitkeä niitä pois - vain, koska ne eivät sovi opettajan ajatusmaailmaan tai vaikuttavat heistä epämiellyttäviltä.

Jo luennoilla minulle jäi vahvasti mieleen se pohdinta, että eihän opetuksen ole tarjoitus olla performanssi, jonka opettaja saa vetää häiriöttä loppuun. Koulussa ollaan oppilaita ja heidän elämäänsä, mielenkiintojaan ja oppimistaan varten. Luonnollisesti tämä ei tarkoita, että kaikkialla voidaan olla kuin ellun kanat, vaan sitä, että pitäisikö yksittäisen oppilaan salamannopean “parantamisen” tai ojentamisen tai tämän kanssa luovuttamisen sijaan miettiä, miten koulua ja sen toimintaa voisi muuttaa niin, että se olisi kaikille todellakin mahdollisimman tasavertainen paikka. Tämä ei tietenkään tarkoita sitäkään, ettei esimerkiksi neuroepätyypillisten oppilaiden mahdollisia erityistarpeita huomioitaisi, vaan ettei lasta peiteltäisi kokonaan vaikkapa diagnoosin taakse.